

L'EDAT ANTIGA:

L'antic Egipte

Els celtes

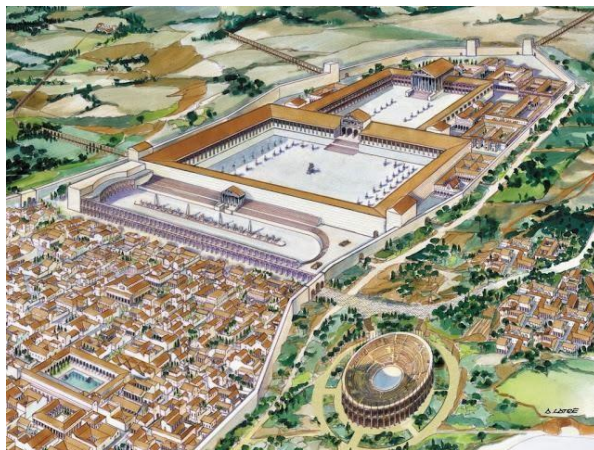
Els fenicis

Els ibers

La civilització grega

La conquesta romana

NOM:

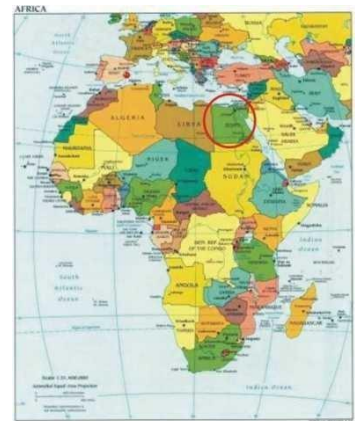
CURS:

5è d'Educació Primària

L'ús de l'**escriptura** marca un punt determinant en **el pas de la prehistòria a l'edat antiga**. L'escriptura ha permès que avui coneguem moltes coses dels nostres avantpassats. La història antiga comença amb l'aparició de l'escriptura i acaba amb la caiguda de l'imperi romà. La península ibèrica la van habitar els descendents dels antics pobles prehistòrics, però també hi van arribar de fora, com els grecs i els romans, que van imposar la seva civilització.

L'antic Egipte

La història de la civilització egípcia va començar fa més de 5000 anys. Egipte es troba a la part nord est d'Àfrica. El travessa de sud a nord el riu Nil i és a la vora del riu Nil on vivien els antics egipcis, l'únic lloc on es pot conrear, doncs la resta és tot desert. També el riu era un bon canal de comunicació, amb les barques que portaven els seus productes pel seu llarg recorregut.

Les piràmides

Els antics egipcis construïen les piràmides com a tombes per honrar els seus faraons, als qui consideraven meitat homes i meitat déus (més de 70 piràmides a prop del riu Nil). L'interior està ple de passadissos i túnels secrets.

Les piràmides més grans es troben a prop de l'actual capital d'Egipte, El Caire; i són les del faraó Keops, la de Kefrén i la de Micerinos.

La famosa esfinx

Es troba a la plana de Gizeh. Té 73 metres de llarg i 20 metres de alta, té el cos del lleó representant el poder i la força; i el cap de l'home que simbolitza la intel·ligència.

Va ser esculpida fa uns 4600 anys. Els egipcis l'anomenaven "imatge vivent"

L'escritura egípcia

A l'antic Egipte només uns quants tenien accés a l'aprenentatge de l'escritura: **els escribes**. Els escribes escrivien amb signes sagrats, els **jeroglífics**, que eren dibuixos cadascú amb un significat.

Al principi només escrivien en pedres i a les tombes, més tard en **papirs**. El papir es fabricava amb la tija d'unes plantes que creixien a la vora del riu Nil.

L'art. Pintura i escultura

Les imatges eren tallades per mestres artesans sobre la pedra (pissarra) o pintades a la paret. Van crear impressionants estàtues fetes de pedra i espectaculars escultures dels déus ja que ells creien que podien tornar a la vida. Utilitzaven metalls preciosos, com l'or i les pedres precioses per fer joies i decorar els sarcòfags dels faraons.

La religió: Els déus egipcis

Els egipcis adoraven a un gran nombre de déus, uns més importants que altres. Cada regió, ciutat o poble estaven sota la protecció d'un déu particular. Però alguns eren venerats en tot l'Egipte: **Ra**, el déu del sol (el més important); **Osiris**, el déu dels morts; **Hathor**, la deessa de l'amor i de la música; **Isis**, la deessa de la salut i la maternitat; **Maat**, deessa de la justícia; **Amón**, déu de l'imperi (controla l'aire, el sol i el cel)... La majoria representats amb el cap d'animal o coronada amb algun símbol. El temple era la casa dels déus. En els dies festius, la gent anava als temples, tot i que l'interior dels temples era zona sagrada on només podien entrar els sacerdots. Però durant els festivals religiosos, els sacerdots treien a l'exterior l'estàtua del déu o de la deessa, perquè el poble pogués resar-li o fer-li peticions.

Osiris

Hathor

Maat

Ra

Les mòmies

En l'Antic Egipte pensaven que quan algú es moria començava un viatge cap al més enllà per començar una nova vida i per això quan els faraons o persones importants morien, en lloc d'enterrar-los ràpidament, els feien moltes coses per conservar el seu cos.

El primer pas era treure els òrgans que es fan malbé de seguida (cor, pulmons...).

Després es posaven herbes aromàtiques dins del cos, que es tancava i s'enterrava en sal per evitar que el cos es fes malbé.

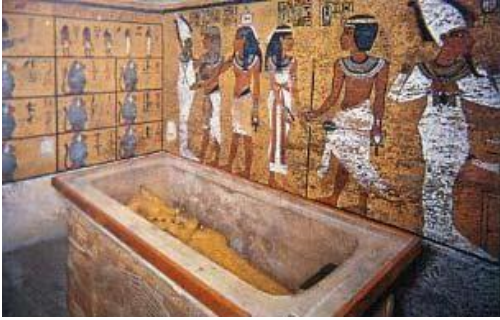
Uns dos mesos després, el cos es rentava, s'untava amb cremes especials i finalment s'embolicava amb benes de lli.

Un cop llesta la mòmia del faraó es ficava en el seu sarcòfag i després en la seva tomba o piràmide acompanyat d'un munt de coses com roba, menjar, eines i tot el que pogués ser-li útil a l'altra vida.

Els faraons

Els faraons eren els monarques de l'antic Egipte.

Era el líder religiós, civil i militar.

La religió va tenir un paper molt important i el faraó era considerat un déu a la terra, per la qual

cosa tenia el poder absolut.

La troballa de la tomba de Tutankhamon va ser un fet molt important: l'única tomba d'un faraó que s'havia trobat intacta (1922). Més de 3000 anys tancada!

La seva tomba, petita i senzilla, estava plena de riqueses meravelloses: estàtues d'or, caixes amb joies, moltes figuretes, jocs, armadures, escuts...

Es van trigar deu anys en buidar la tomba i avui dia tot ho podem veure al famós Museu egipci de El Caire (capital d'Egipte).

La vida quotidiana: Les cases. Els metges. El menjar.

Mentre que el faraó i la noblesa es construïen bonics palaus de pedra, la gent humil vivia en petites cases construïdes amb uns maons de fang i palla anomenats **toves**.

Els metges en l'Antic Egipte eren estimats i respectats, eren els homes que tenien cura dels que patien.

Coneixien les parts del cos, utilitzaven fórmules per fabricar les medicines necessàries i tenien molts instruments que utilitzaven en operacions.

Els antics egipcis eren una miqueta presumits. S'han trobat papirs que expliquen les tècniques de bellesa que utilitzaven: cremes, perruques, maquillatges,... Les dones acostumaven a pintar-se els llavis i els ulls.

El riu Nil era vital en la seva agricultura, per tant disposaven de moltes classes de verdures, fruites i hortalisses. També caçaven ànecs i no els hi faltava mai els peixos del riu.

Les coques de pa les feien amb farina d'ordi i quan volien coques dolces barrejaven mel, figues o dàtils amb la farina.

Bevien cervesa i utilitzaven oli d'oliva en els seus àpats.

Els celtes

Al llarg del primer mil·lenni a.C. al nord i centre de la Península Ibèrica hi vivien pobles d'origen **celta**, procedents del centre d'Europa. La paraula celta significa, originalment, "heroi".

No se sap molt sobre la vida diària, la religió o l'organització política dels celtes.

Vivien en poblats emmurallats, anomenats **castres**. Es dedicaven a la ramaderia, però també practicaven una agricultura basada en cereals. El vi era la beguda de les classes més altes però el poble prenia Corma, que era cervesa de blat barrejada amb mel.

El menjar típic incloïa porc cuit, bou, vaca i porc senglar, tot això acompanyat amb mel, formatge, mantega i, per descomptat, Corma (cervesa) i un bon vi. Així mateix elaboraven peces de ceràmica i teixits de llana. Dominaven la **metal·lúrgia** i fabricaven eines i armes de bronze i de ferro.

No coneixien l'escriptura ni la moneda.

Els celtes eren un poble rural i guerrer, però també varen ser un poble que va destacar en l'art de l'orfebreria (braçalets i collarets) i de la forja (armes, cascs, punyals, escuts...) Eren famosos en la construcció de carros.

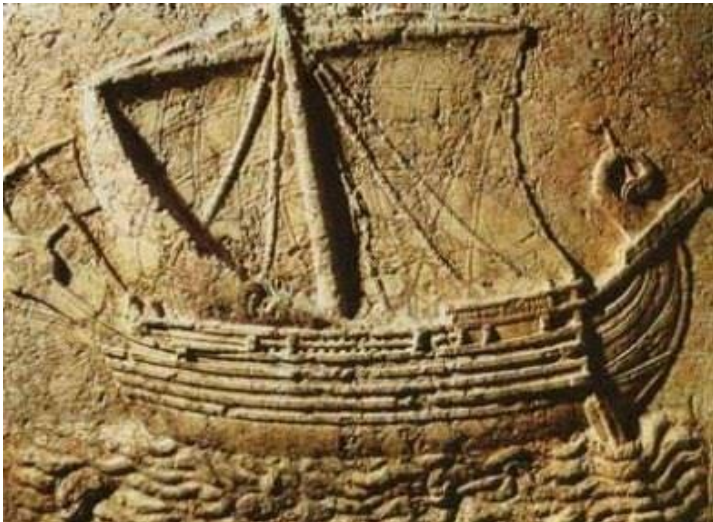
Els celtes no construïen temples de pedra, la natura era el seu santuari. Els boscos eren santuaris celtes per les formes dels arbres, per la foscor i la seva màgia.

Les aigües transparents dels llacs feien creure als celtes que eren aigües màgiques i curatives; sovint oferien ofrenes als déus i fades que hi vivien.

Els celtes van conservar els monuments neolítics perquè creien que eren la porta a un altre món.

Els fenicis

El fenici va ser un poble que es va establir cap al tercer mil·lenni a.C. en una regió que corresponia a territoris que actualment formen part dels estats del Líban, Síria i Israel/Palestina. Cap al 1200 a.C., les invasions dels anomenats “pobles de la mar” van afegir-hi les seves influències ètniques i culturals.

Van ser un poble clarament orientat a la navegació i al comerç, transportant productes i idees amunt i avall de la Mediterrània, i encara molt més enllà. Per a facilitar aquesta navegació i aquest comerç, van establir diversos poblats, com Cartago (Tunísia),

Gades (l'actual Cadis), Panormia (Palerm, a Sicília), etc. Si havien de navegar durant la nit, procuraven orientar-se per les estrelles aprofitant els seus coneixements astronòmics i prenent com a referència l'Estrella Polar, anomenada en l'antiguitat Estrella Fenícia.

Els fenicis tenien la seva pròpia indústria: fabricaven vidre fi i transparent -que superava en qualitat al produït a Egipte- i les teles de color porpra, molt estimades a tot el món antic. Treballaven també el metall, fent copes, recipients, destrals..., amb una habilitat i perfecció increïbles.

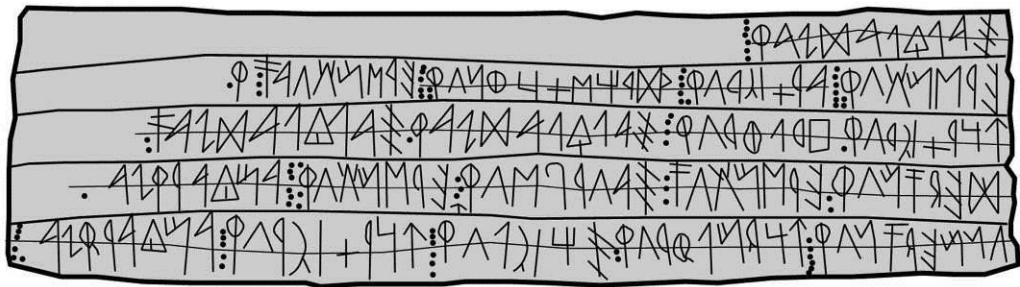
L'alfabet fenici és l'origen dels alfabetos ibers i grec i, per tant, també del nostre.

Els ibers

Els ibers són els primers pobladors dels que tenim constància a Catalunya. Vivien en **tribus** i es van anar instal·lant a Catalunya cap el segle VII abans de Crist. Vivien al llarg de la **costa mediterrània** i van rebre el nom d'ibers tots els pobles que vivien a l'entorn riu Ebre (Iberus).

Característiques dels ibers

- * Construïen poblats al cim dels turons, emmurallats amb torres per defensar-se.
- * Vivien en cases petites, fetes amb una base de pedra, parets i sostres fets de toves (una mena de maons fets amb palla, fusta i fang).
- * Parlaven la mateixa llengua i tenien un sistema d'escriptura propi, que encara no s'ha pogut desxifrar.

- * Vivien de **l'agricultura, de la ramaderia i de la pesca**. Conreaven ordi, blat, mill i plantes per fer teixits, com lli i espart. Varen difondre l'ús de l'**arada** i adoptaren el conreu de la **vinya i l'olivera**.

Varen aprendre a conservar el peix per mitjà de la **salaó**.

- * Coneixien el ferro i van servir **el torn** per fabricar objectes de ceràmica. Eren hàbils fabricants d'objectes d'orfebreria, joies i d'armes.

- * Practicaven **el comerç**, sobretot amb els grecs, que a canvi de blat i metalls, els proporcionaven peces de ceràmica, joies, perfums, etc. Els ibers d'Empúries foren el primer poble que va

encunyar monedes al segle V a.C.

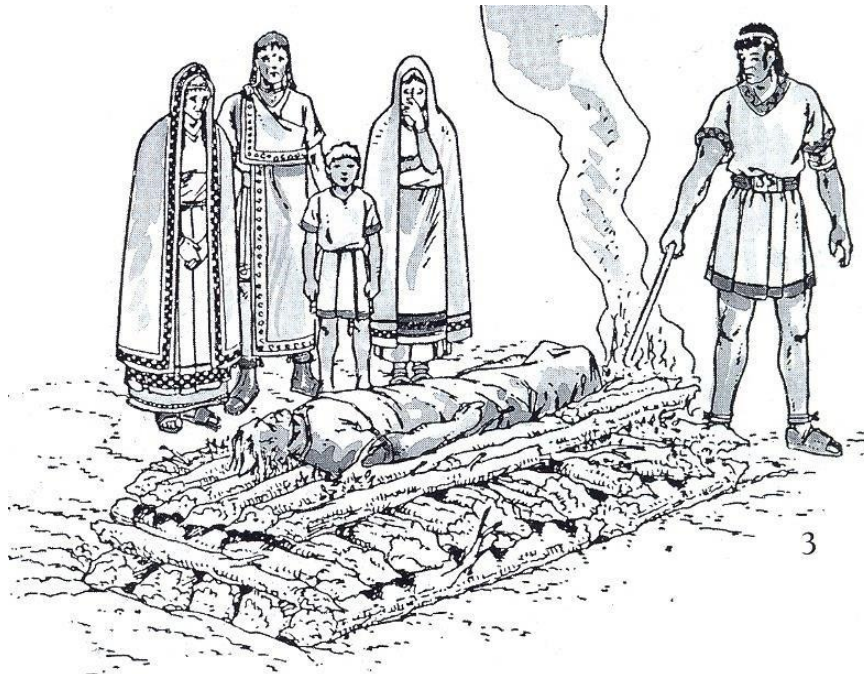

* Donaven culte al sol, com a ésser suprem, adoraven la lluna i els estels, els arbres, l'aigua i les muntanyes.

* Pel que fa a l'art, l'obra més famosa que ens ha quedat ha estat la **Dama d'Elx**. També ens han quedat moltes obres fetes amb ceràmica.

* Els ibers incineraven els seus difunts en un lloc específic: la **necròpolis**. Desaven les cendres dins una urna i sovint desaven al cantó de l'urna estris que tenia

la persona quan era viva com ara armes, ornaments, àmfores, peces de ceràmica...

La civilització grega

Mentre Roma encara era un poble de camperols, al Mediterrani hi havia dues grans potències: els **grecs** i els **fenicis**. Cap al 600 a.C. aquests dos pobles arribaren a terres catalanes.

Els fenicis pujaven pel riu Ebre fins més amunt de Tortosa i comerciaven amb el seu vi, que portaven en **àmfores**, a canvi d'objectes de coure i bronze.

Els grecs fundaven colònies per tota la mediterrània. A terres catalanes, la primera colònia que van fundar fou **Emporion (Empúries)** i ben aviat **Rhode (Roses)**.

A Empúries vivien els grecs i els ibers separats per una muralla. Aviat Empúries va esdevenir una ciutat pròspera gràcies al comerç amb els ibers.

Característiques dels grecs

* Els grecs adoraven **molts déus i deesses**: Zeus, Cronos, Afrodita, Apol·lo,...

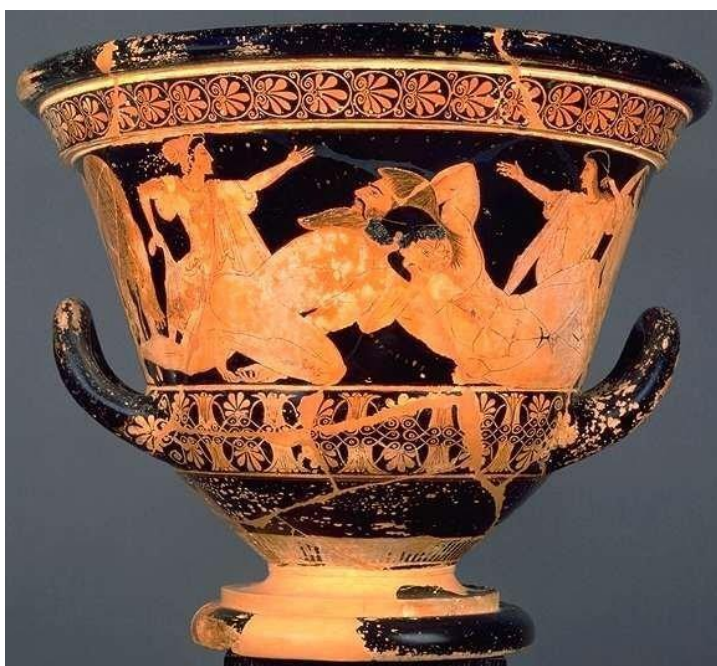
* Van ser els primers a desenvolupar la **filosofia** ("amor al saber"). Van fer grans avenços en **medicina, astronomia, matemàtiques, geografia**, etc.

* Van crear obres d'art de gran perfecció. Les escultures representaven la bellesa del cos humà i els edificis eren proporcionats i pensats perquè els ciutadans els utilitzessin.

- * Les ciutats gregues eren independents unes de les altres. Reben el nom de **polis**.
- * La seva economia estava basada en **l'agricultura i el comerç**. Eren bons artesans i treballaven el cuir, la ceràmica, la llana i els metalls.
- * Com que el territori grec està format per moltes illes, van ser grans **navegants** i tenien contacte amb altres pobles mediterranis. Va ser així com van fundar noves ciutats (colònies) per establir-se o comerciar.

La conquesta romana

Els romans dominaven la península Itàlica i aspiraven a controlar el comerç

mediterrani. Els seus rivals eren els cartaginesos.

Amb l'objectiu de dominar la península ibèrica i apoderar-se de les seves riqueses, els romans varen desembarcar a *Emporion* (Empúries), l'any 218 a.C. La conquesta romana durà més de dos-cents anys i es va desenvolupar en tres fases:

- El litoral mediterrani (derrotaren els cartaginesos i ocuparen tot el litoral ocupat pels ibers).
- El centre (va ser una conquesta llarga).
- La cornisa cantàbrica (el seu domini es va completar l'any 19 a.C.)

La romanització

Per organitzar i governar el territori d'Hispania, els romans hi varen edificar moltes ciutats.

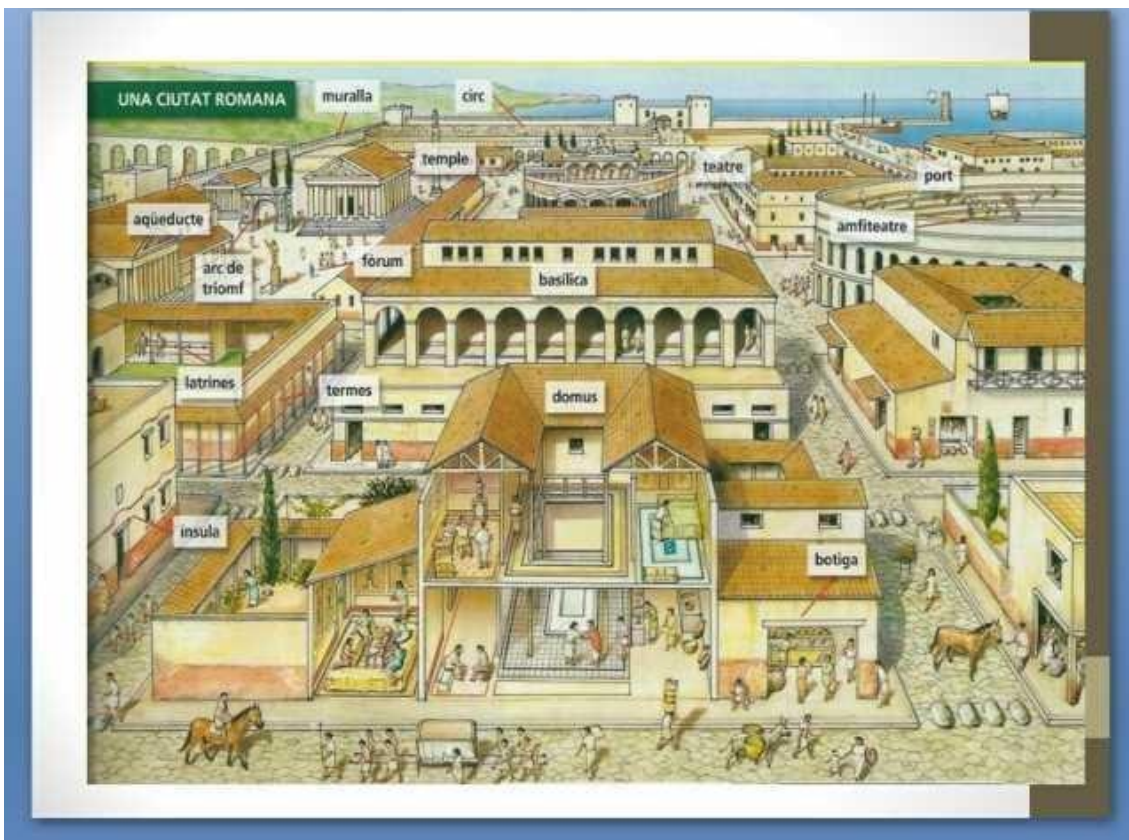
Els pobles ibers varen anar adoptant la llengua dels romans (el llatí), les lleis, les formes de govern, la religió i els costums. Aquest procés d'adaptació a la vida dels romans rep el nom de **romanització**.

La vida a les ciutats

Les ciutats eren el centre de la vida social, econòmica, política i cultural del món romà.

Les ciutats romanes estaven emmurallades i tenien un traçat quadriculat. Els rics vivien en cases luxoses (domus). Els més humils habitaven en cases de pisos (insulae). Al centre urbà hi havia el **fòrum**, que era una gran plaça envoltada d'edificis públics, temples i comerços. La ciutat disposava de **termes**, **amfiteatre**, **teatre** i **circ**. També hi havia monuments commemoratius de batalles (**arcs de triomf**), i obres d'enginyeria com els **aqüeductes**.

A la ciutat romana també hi havia **persones lliures i esclaus**. Els esclaus no tenien llibertat i eren propietat d'una altra persona.

La vida al camp

La majoria dels habitants de l'Imperi Romà vivien al camp. Varen millorar les tècniques agrícoles dels ibers. Varen introduir un nou sistema d'arada, molins de tracció animal per al gra, la premsa d'oli, tècniques de regadiu i l'ús d'adobs.

Els conreus més importants i que exportaven eren els típics de les terres mediterrànies: blat, vinya i oliveres. Elaboraven el **garum** (una salsa de peix).

La mineria i el comerç

La península Ibèrica va ser un **centre miner** important. S'exportava cap a Roma i altres ciutats de l'Imperi: or, plata, coure, plom, ferro, sal, etc.

Per poder comerciar amb els altres pobles, varen construir una extensa xarxa de **calçades** (camins empedrats).

La religió dels romans

Els romans eren **politeistes** (creien en l'existència de molts déus). Els més venerats eren **Júpiter, Minerva i Juno**. L'**emperador** romà era adorat com si fos un déu.

Dels romans hem heretat lleis i costums i, sobretot, la llengua (el llatí, que donaria origen amb el pas del temps al català, el castellà, l'italià, el gallec,...)

